

Zadatak 001 (Ivan, elektrotehnička škola)

Metak mase 20 g i početne brzine 600 m/s zabije se u dasku debljine 2 cm i, probivši je izleti brzinom 200 m/s. Kolika je prosječna sila otpora djelovala na metak pri probijanju daske?

Rješenje 001

Razlika kinetičkih energija prije i poslije probijanja daske jednaka je radu sile otpora F.

$$m = 20 \text{ g} = 0.02 \text{ kg}, \quad v_1 = 600 \text{ m/s}, \quad d = 2 \text{ cm} = 0.02 \text{ m}, \quad v_2 = 200 \text{ m/s}, \quad F = ?$$

Rad je jednak razlici kinetičkih energija prije i poslije probijanja daske:

$$W = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_2^2.$$

Po definiciji rad je jednak

$$W = F \cdot d.$$

Zato je:

$$F \cdot d = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_2^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot (v_1^2 - v_2^2) \Rightarrow F = \frac{\frac{1}{2} \cdot m \cdot (v_1^2 - v_2^2)}{d} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow F = \frac{m \cdot (v_1^2 - v_2^2)}{2 \cdot d} = \frac{0.02 \text{ kg} \cdot \left[\left(600 \frac{\text{m}}{\text{s}} \right)^2 - \left(200 \frac{\text{m}}{\text{s}} \right)^2 \right]}{2 \cdot 0.02 \text{ m}} = \frac{0.02 \text{ kg} \cdot 320000 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}}{0.04 \text{ m}} = 1.6 \cdot 10^5 \text{ N}.$$

Sila otpora je $1.6 \cdot 10^5 \text{ N}$.

Vježba 001

Metak mase 10 g i početne brzine 400 m/s zabije se u dasku debljine 2 cm i, probivši je izleti brzinom 100 m/s. Kolika je prosječna sila otpora djelovala na metak pri probijanju daske?

Rezultat: $3.75 \cdot 10^4 \text{ N}$.

Zadatak 002 (Tomo, gimnazija)

Koliki je rad potreban da se zaustavi automobil mase 1000 kg, brzine 72 km/h?

Rješenje 002

$$m = 1000 \text{ kg}, \quad v_1 = 72 \text{ km/h} = [72 : 3.6] = 20 \text{ m/s}, \quad v_2 = 0, \quad W = ?$$

Izvršeni rad jednak je promjeni kinetičke energije:

$$W = \Delta E_k = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_2^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 = \frac{1}{2} \cdot 1000 \text{ kg} \cdot \left(20 \frac{\text{m}}{\text{s}} \right)^2 = 500 \text{ kg} \cdot 400 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} = 200000 \text{ kg} \cdot \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} \cdot \text{m} = 2 \cdot 10^5 \text{ J}$$

Pri zaustavljanju se kinetička energija automobila smanjuje zbog rada sile trenja. Ukupni rad do zaustavljanja jednak je početnoj kinetičkoj energiji. Potreban je rad $2 \cdot 10^5 \text{ J}$.

Vježba 002

Koliki je rad potreban da se zaustavi automobil mase 500 kg, brzine 36 km/h?

Rezultat: $2.5 \cdot 10^4 \text{ J}$.

Zadatak 003 (Veronika, medicinska škola)

Tane mase 10 g ispaljeno je brzinom 1000 m/s i udari u cilj brzinom 500 m/s na istoj visini s koje je izbačeno. Koliki je rad utrošen na savladavanje otpora zraka?

Rješenje 003

Rad koji je utrošen na savladavanje otpora zraka jednak je razlici početne i konačne kinetičke energije.

$$m = 10 \text{ g} = 0.01 \text{ kg}, \quad v_1 = 1000 \text{ m/s}, \quad v_2 = 500 \text{ m/s}, \quad W = ?$$

$$W = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_2^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot (v_1^2 - v_2^2) = \frac{1}{2} \cdot m \cdot (v_1 - v_2) \cdot (v_1 + v_2) = \frac{1}{2} \cdot 0.01 \text{ kg} \cdot 500 \frac{\text{m}}{\text{s}} \cdot 1500 \frac{\text{m}}{\text{s}} = 3750 \text{ J}$$

Utrošen je rad 3750 J.

Vježba 003

Tane mase 20 g ispaljeno je brzinom 800 m/s i udari u cilj brzinom 300 m/s na istoj visini s koje je izbačeno. Koliki je rad utrošen na savladavanje otpora zraka?

Rezultat: 5500 J.

Zadatak 004 (Vladimir, tehnička škola)

Raketa mase 250 kg sadrži 350 kg goriva. Pri ispaljivanju rakete gorivo je izašlo iz rakete brzinom 0.5 km/s vertikalno dolje. Do koje će visine stići raketa ako joj otpor zraka smanji domet 6 puta?

Rješenje 004

Ovdje ćemo primijeniti zakon održanja količina gibanja dvaju tijela masa m_1 i m_2 kojima su početne brzine v_1 i v_2 , a brzine nakon njihova međusobnog djelovanja v_1' i v_2' .

$$m_1 = 250 \text{ kg}, \quad m_2 = 350 \text{ kg}, \quad v_1 = v_2 = 0 \text{ m/s}, \quad v_2' = 0.5 \text{ km/s} = 500 \text{ m/s}, \quad g = 10 \text{ m/s}^2, \quad h = ?$$

$$m_1 \cdot v_1 + m_2 \cdot v_2 = m_1 \cdot v_1' + m_2 \cdot v_2' \Rightarrow m_1 \cdot 0 + m_2 \cdot 0 = m_1 \cdot v_1' + m_2 \cdot v_2' \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 0 = m_1 \cdot v_1' + m_2 \cdot v_2' \Rightarrow -m_1 \cdot v_1' = m_2 \cdot v_2' \Rightarrow$$

$$v_1' = -\frac{m_2 \cdot v_2'}{m_1} = -\frac{350 \text{ kg} \cdot 500 \frac{\text{m}}{\text{s}}}{250 \text{ kg}} = -700 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

Predznak minus znači da se raketa giba u suprotnom smjeru od gibanja goriva, tj. giba se prema gore. U daljnjem računanju možemo uzeti apsolutnu vrijednost brzine v_1' . Najviši domet H što ga raketa može postići pri vertikalnom hicu jest:

$$H = \frac{v_1'^2}{2 \cdot g} = \frac{\left(700 \frac{\text{m}}{\text{s}}\right)^2}{2 \cdot 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}} = 24\,500 \text{ m}.$$

Zbog otpora zraka njezin domet je 6 puta manji i iznosi:

$$d = \frac{1}{6} \cdot H = \frac{1}{6} \cdot 24\,500 \text{ m} = 4\,083.33 \text{ m}.$$

Raketa će stići do visine 4 083.33 m.

Vježba 004

Raketa mase 200 kg sadrži 400 kg goriva. Pri ispaljivanju rakete gorivo je izašlo iz rakete brzinom 0.4 km/s vertikalno dolje. Do koje će visine stići raketa ako joj otpor zraka smanji domet 5 puta?

Rezultat: 6 400 m.

Zadatak 005 (Danijel, gimnazija)

Tijelo mase 20 kg padne s visine 15 m te pri kraju pada ima brzinu 16 m/s. Kolika je sila otpora zraka? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 005

$$m = 20 \text{ kg}, \quad h = 15 \text{ m}, \quad v = 16 \text{ m/s}, \quad g = 10 \text{ m/s}^2, \quad F = ?$$

Na visini h , u početnom (gornjem) položaju, tijelo ima gravitacijsku potencijalnu energiju $E_{gp} = m \cdot g \cdot h$.

Pri kraju pada, u donjem položaju, ima brzinu v pa mu je kinetička energija $E_k = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2$.

Tijekom pada tijelo je potrošilo dio energije

$$\Delta E = E_{gp} - E_k.$$

Taj dio energije ΔE ekvivalentan je radu što ga tijelo obavi padajući, tj. savladavajući silu otpora zraka:

$$W = \Delta E \Rightarrow W = E_{gp} - E_k.$$

Budući da se rad definira

$$W = F \cdot h$$

slijedi

$$F \cdot h = E_{gp} - E_k.$$

$$\begin{aligned} F \cdot h = E_{gp} - E_k \quad / : h \Rightarrow F &= \frac{E_{gp} - E_k}{h} = \frac{m \cdot g \cdot h - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2}{h} = \frac{m \cdot \left(g \cdot h - \frac{1}{2} \cdot v^2 \right)}{h} \Rightarrow \\ \Rightarrow F &= \frac{20 \text{ kg} \cdot \left(10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 15 \text{ m} - \frac{1}{2} \cdot \left(16 \frac{\text{m}}{\text{s}} \right)^2 \right)}{15 \text{ m}} = \frac{20 \text{ kg} \cdot \left(150 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} - \frac{1}{2} \cdot 256 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} \right)}{15 \text{ m}} \Rightarrow \\ \Rightarrow F &= \frac{20 \text{ kg} \cdot \left(150 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} - 128 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} \right)}{15 \text{ m}} = \frac{20 \text{ kg} \cdot 22 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}}{15 \text{ m}} = \frac{440 \text{ kg} \cdot \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}}{15 \frac{\text{m}}{1}} = 29.33 \text{ kg} \cdot \frac{\text{m}}{\text{s}^2} = 29.33 \text{ N}. \end{aligned}$$

Vježba 005

Tijelo mase 10 kg padne s visine 25 m te pri kraju pada ima brzinu 12 m/s. Kolika je sila otpora zraka? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: 71.2 N.

Zadatak 006 (Petar, gimnazija)

Tijelo mase 100 g bačeno je vertikalno uvis kinetičkom energijom 9.81 J. Koju visinu dostigne tijelo? Zanemarite otpor zraka. ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 006

$$m = 100 \text{ g} = 0.1 \text{ kg}, \quad E_k = 9.81 \text{ J}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad h = ?$$

1. inačica

Iz formule za kinetičku energiju nađemo brzinu v , a visinu h izračunamo pomoću izraza za vertikalni hitac:

$$E_K = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 \Rightarrow v = \sqrt{\frac{2 \cdot E_K}{m}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 9.81 \text{ J}}{0.1 \text{ kg}}} = 14 \frac{\text{m}}{\text{s}}.$$

Visina je:

$$h = \frac{v^2}{2 \cdot g} = \frac{\left(14 \frac{\text{m}}{\text{s}} \right)^2}{2 \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}} = 10 \text{ m}.$$

2. inačica

Kinetička je energija jednaka gravitacijskoj potencijalnoj (zakon o sačuvanju energije):

$$E_K = E_{GP} \Rightarrow E_K = m \cdot g \cdot h \Rightarrow h = \frac{E_K}{m \cdot g} = \frac{9.81 \text{ J}}{0.1 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}} = 10 \text{ m}.$$

Vježba 006

Tijelo mase 100 g bačeno je vertikalno uvis kinetičkom energijom 19.62 J. Koju visinu dostigne tijelo? Zanemarite otpor zraka. ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: $h = 20 \text{ m}$.

Zadatak 007 (Čarobna agentica 007, gimnazija)

U vreću mase 5 kg udari metak mase 10 g. Vreća se podigne za 10 cm u odnosu na početni položaj. Ako je putanja metka horizontalna, kolika je njegova brzina?

Rješenje 007

$m_1 = 5 \text{ kg}$, $v_1 = 0 \text{ m/s}$, $m_2 = 10 \text{ g} = 0.01 \text{ kg}$, $h = 10 \text{ cm} = 0.10 \text{ m}$, $g = 9.81 \text{ m/s}^2$,
 $v_2 = ?$

Budući da se vreća, u koju udari metak, podigne za 10 cm, gravitacijska potencijalna energija tog sustava (vreća + metak) porasla je za iznos uložene kinetičke energije:

$$(m_1 + m_2) \cdot g \cdot h = \frac{1}{2} \cdot (m_1 + m_2) \cdot v^2,$$

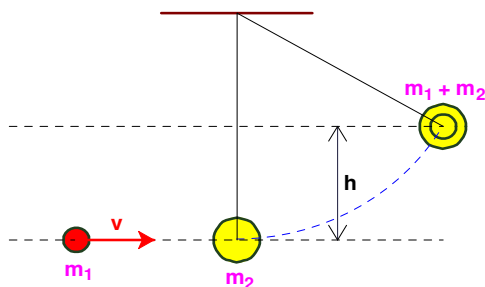
gdje je v brzina metka i vreće nakon sudara. Odatle možemo odrediti brzinu v :

$$\begin{aligned} (m_1 + m_2) \cdot g \cdot h &= \frac{1}{2} \cdot (m_1 + m_2) \cdot v^2 \quad /: (m_1 + m_2) \Rightarrow \\ \Rightarrow g \cdot h &= \frac{1}{2} \cdot v^2 \quad / \cdot 2 \Rightarrow v^2 = 2 \cdot g \cdot h \quad / \sqrt{\quad} \Rightarrow v = \sqrt{2 \cdot g \cdot h}. \end{aligned}$$

Sada se brzina metka prije sudara v_2 odredi iz zakona o očuvanju količine gibanja (zbroj količina gibanja metka i vreće prije sudara jednak je količini gibanja vreće i metka zajedno nakon sudara)

$$\begin{aligned} m_1 \cdot v_1 + m_2 \cdot v_2 &= (m_1 + m_2) \cdot v \Rightarrow m_1 \cdot 0 + m_2 \cdot v_2 = (m_1 + m_2) \cdot v \Rightarrow \\ \Rightarrow m_2 \cdot v_2 &= (m_1 + m_2) \cdot v \quad /: m_2 \Rightarrow \\ \Rightarrow v_2 &= \frac{(m_1 + m_2) \cdot v}{m_2} = \frac{(m_1 + m_2) \cdot \sqrt{2 \cdot g \cdot h}}{m_2} = \frac{(5 \text{ kg} + 0.01 \text{ kg}) \cdot \sqrt{2 \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 0.10 \text{ m}}}{0.01 \text{ kg}} = \\ &= \frac{5.01 \text{ kg} \cdot \sqrt{1.962 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2}}}{0.01 \text{ kg}} = \frac{5.01 \cdot \sqrt{1.962}}{0.01} \frac{\text{m}}{\text{s}} = 702 \frac{\text{m}}{\text{s}}. \end{aligned}$$

Iz slike se jasno vidi ideja za rješenje zadatka.

Vježba 007

U vreću mase 4 kg udari metak mase 8 g. Vreća se podigne za 6 cm u odnosu na početni položaj. Ako je putanja metka horizontalna, kolika je njegova brzina?

Rezultat: 544 m/s .

Zadatak 008 (Marin, gimnazija)

Vlak mase 400 t vozi brzinom 72 km/h i zaustavi se kočnicama. Koliko se topline oslobodi u kočnicama?

Rješenje 008

$$m = 400 \text{ t} = 400 \cdot 1000 \text{ kg} = 4 \cdot 10^5 \text{ kg}, \quad v = 72 \text{ km/h} = [72 : 3.6] = 20 \text{ m/s}, \quad E_k = ?$$

Kinetička energija vlaka pretvorila se u toplinu.

$$E_k = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 = \frac{1}{2} \cdot 4 \cdot 10^5 \text{ kg} \cdot \left(20 \frac{\text{m}}{\text{s}}\right)^2 = 2 \cdot 10^5 \text{ kg} \cdot 400 \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} = 800 \cdot 10^5 \text{ kg} \cdot \frac{\text{m}^2}{\text{s}^2} = 8 \cdot 10^7 \text{ N} \cdot \text{m} = 8 \cdot 10^7 \text{ J}.$$

Vježba 008

Vlak mase 800 t vozi brzinom 72 km/h i zaustavi se kočnicama. Koliko se topline oslobodi u kočnicama?

Rezultat: $1.6 \cdot 10^8 \text{ J}.$

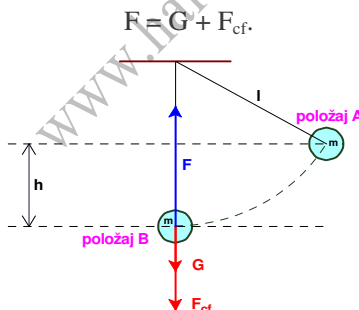
Zadatak 009 (Martin, gimnazija)

Na užetu duljine 1 m obješen je uteg mase 1 kg. Uže može izdržati najveću silu 11 N. Koliko visoko možemo podići uteg iz ravnotežnog položaja pa da se pri njihanju uža ne prekine? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 009

$$l = 1 \text{ m}, \quad m = 1 \text{ kg}, \quad F = 11 \text{ N}, \quad g = 10 \text{ m/s}^2, \quad h = ?$$

Kad se uteg njiše, uža napinje osim težine utega G još i centrifugalna sila F_{cf} . Najveća je napetost F kada uteg prolazi položajem ravnoteže.

Kad uteg dođe iz položaja A u položaj B ima brzinu:

$$v^2 = 2 \cdot g \cdot h.$$

Tada je:

$$F = G + F_{cf} = m \cdot g + m \cdot \frac{v^2}{l} = m \cdot g + m \cdot \frac{2 \cdot g \cdot h}{l} = m \cdot g \cdot \left(1 + 2 \cdot \frac{h}{l}\right).$$

Budući da su sve jedinice zapisane u SI sustavu, pišemo:

$$\begin{aligned} F = m \cdot g \cdot \left(1 + 2 \cdot \frac{h}{l}\right) &\Rightarrow 11 = 1 \cdot 10 \cdot \left(1 + 2 \cdot \frac{h}{1}\right) \Rightarrow 11 = 10 \cdot (1 + 2 \cdot h) \quad /:10 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 1.1 = 1 + 2 \cdot h \Rightarrow 2 \cdot h = 0.1 \quad /:2 \Rightarrow h = 0.05 \text{ m} = 5 \text{ cm}. \end{aligned}$$

Vježba 009

Na užetu duljine 1 m obješen je uteg mase 1 kg. Uže može izdržati najveću silu 12 N. Koliko visoko možemo podići uteg iz ravnotežnog položaja pa da se pri njihanju uža ne prekine? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: 10 cm.

Zadatak 010 (Martin, gimnazija)

Lopta mase 0.2 kg ispusti se sa visine 6 m iznad poda. Kolika se količina topline oslobodi pri prvom srazu lopte sa podom, ako između prvog i drugog sraza između lopte i poda prođu 2 s? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 010

$$m = 0.2 \text{ kg}, \quad H = 6 \text{ m}, \quad \Delta t = 2 \text{ s}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad Q = ?$$

Na visini H lopta mase m ima gravitacijsku potencijalnu energiju

$$E_{gp} = m \cdot g \cdot H.$$

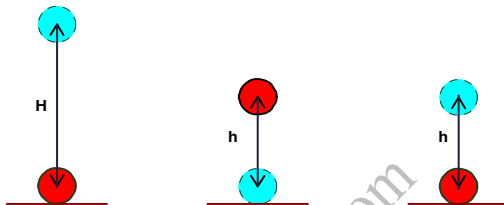
Kada udari o pod odbije se i podigne na visinu h. Sada će njezina gravitacijska potencijalna energija iznositi

$$E_{gp1} = m \cdot g \cdot h.$$

Razlika gravitacijskih potencijalnih energija pretvorila se u toplinu pri prvom srazu lopte sa podom:

$$Q = \Delta E_{gp} = E_{gp} - E_{gp1} = m \cdot g \cdot H - m \cdot g \cdot h = m \cdot g \cdot (H - h).$$

Ako je između prvog i drugog sraza lopte sa podom prošlo $\Delta t = 2 \text{ s}$, onda je $t = 1 \text{ s}$ vrijeme potrebno da lopta nakon prvog sraza postigne visinu h. Isto toliko vremena je potrebno da ponovno udari o pod (vertikalni hitac uvis !).

Visinu h izračunamo iz izraza:

$$h = \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 = \frac{1}{2} \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 1 \text{ s}^2 = 4.905 \text{ m}.$$

Razlika gravitacijskih potencijalnih energija na visinama H i h jednaka je gubitku energija pri udaru lopte o pod, tj. količini topline:

$$Q = E_{gp} - E_{gp1} = m \cdot g \cdot H - m \cdot g \cdot h = m \cdot g \cdot (H - h) = 0.2 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot (6 \text{ m} - 4.905 \text{ m}) = 2.15 \text{ J}.$$

Vježba 010

Lopta mase 2 kg ispusti se sa visine 6 m iznad poda. Kolika se količina topline oslobodi pri prvom srazu lopte sa podom, ako između prvog i drugog sraza između lopte i poda prođu 2 s? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: 21.5 J.

Zadatak 011 (Marko, gimnazija)

Kamen mase 200 g pao je s neke visine. Vrijeme padanja bilo je 1.44 s. Kolika je njegova kinetička energija na $\frac{1}{4}$ puta?

Rješenje 011

$$m = 200 \text{ g} = [200 : 1000] = 0.2 \text{ kg}, \quad t = 1.44 \text{ s}, \quad s = \frac{1}{4} \text{ h}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad E_k = ?$$

1. inačica

Visina s koje kamen pada (slobodni pad!) je:

$$h = \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 \Rightarrow s = \frac{1}{4} \cdot h = \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 = \frac{1}{8} \cdot g \cdot t^2.$$

Brzina padanja na kraju puta s iznosi:

$$v^2 = 2 \cdot g \cdot s$$

pa je kinetička energija jednaka:

$$E_k = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot 2 \cdot g \cdot s = m \cdot g \cdot \frac{1}{8} \cdot g \cdot t^2 = \frac{1}{8} \cdot m \cdot (g \cdot t)^2 = \frac{1}{8} \cdot 0.2 \text{ kg} \cdot \left(9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}} \cdot 1.44 \text{ s}\right)^2 \approx 5 \text{ J.}$$

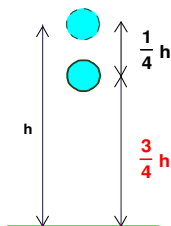
2. inačica

Zbroj je kinetičke i gravitacijske potencijalne energije stalan. Nađimo gravitacijsku potencijalnu energiju na maksimalnoj visini h:

$$h = \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 \Rightarrow E_{gp} = m \cdot g \cdot h = m \cdot g \cdot \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot (g \cdot t)^2.$$

Nakon što je tijelo prešlo četvrtinu puta, vrijedi:

$$E_k + \frac{3}{4} \cdot E_{gp} = E_{gp} \Rightarrow E_k = \frac{1}{4} \cdot E_{gp} = \frac{1}{4} \cdot \frac{1}{2} \cdot m \cdot (g \cdot t)^2 = \frac{1}{8} \cdot m \cdot (g \cdot t)^2 = \frac{1}{8} \cdot 0.2 \text{ kg} \cdot \left(9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}} \cdot 1.44 \text{ s}\right)^2 \approx 5 \text{ J.}$$

Vježba 011

Kamen mase 500 g pao je s neke visine. Vrijeme padanja bilo je 1.44 s. Kolika je njegova kinetička energija na $\frac{1}{4}$ puta?

Rezultat: 12.5 J.

Zadatak 012 (Martin, gimnazija)

Kugla polumjera $R = 20 \text{ cm}$ kotrlja se (bez sklizanja) po horizontalnoj ravni brzinom $v = 1 \text{ m/s}$. Zatim naide na nizbrdnicu pa ponovno nastavlja po ravnom dijelu puta. S koliko se okretaja u sekundi kotrlja kugla na donjoj ravni ako je visinska razlika dviju ravni jednaka 5 m ? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$, moment tromosti kugle s obzirom na os kroz središte kugle iznosi $I = 0.25 \cdot m \cdot R^2$)

Rješenje 012

$R = 20 \text{ cm} = [20 : 100] = 0.2 \text{ m}$, $v = 1 \text{ m/s}$, $h = 5 \text{ m}$, $g = 9.81 \text{ m/s}^2$, $I = 0.25 \cdot m \cdot R^2$, $v = ?$

Kada se kugla kotrlja (bez sklizanja) po horizontalnoj ravni na visini h njezina se ukupna energija sastoji od kinetičke energije njezine translacije, kinetičke energije rotacije i gravitacijske potencijalne energije:

$$E = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 + \frac{1}{2} \cdot I \cdot \omega^2 + m \cdot g \cdot h = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 + \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{5} \cdot m \cdot R^2 \cdot \left(\frac{v}{R}\right)^2 + m \cdot g \cdot h =$$

$$= \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 + \frac{1}{5} \cdot m \cdot v^2 + m \cdot g \cdot h = \frac{7}{10} \cdot m \cdot v^2 + m \cdot g \cdot h.$$

Zbog zakona o očuvanju energije ukupna energija kugle prije spuštanja niz kosinu jednaka je ukupnoj energiji nakon spuštanja:

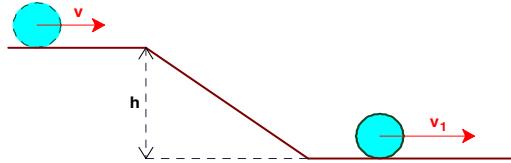
$$\frac{7}{10} \cdot m \cdot v^2 + m \cdot g \cdot h = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 + \frac{1}{2} \cdot I \cdot \omega_1^2 \Rightarrow \frac{7}{10} \cdot m \cdot v^2 + m \cdot g \cdot h = \frac{1}{2} \cdot m \cdot (R \cdot \omega_1)^2 + \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{5} \cdot m \cdot R^2 \cdot \omega_1^2 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{7}{10} \cdot m \cdot v^2 + m \cdot g \cdot h = \frac{1}{2} \cdot m \cdot R^2 \cdot \omega_1^2 + \frac{1}{5} \cdot m \cdot R^2 \cdot \omega_1^2 \cdot \frac{10}{m} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 7 \cdot v^2 + 10 \cdot g \cdot h = 5 \cdot R^2 \cdot \omega_1^2 + 2 \cdot R^2 \cdot \omega_1^2 \Rightarrow 7 \cdot v^2 + 10 \cdot g \cdot h = 7 \cdot R^2 \cdot \omega_1^2 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \omega_1^2 = \frac{7 \cdot v^2 + 10 \cdot g \cdot h}{7 \cdot R^2} \Rightarrow \omega_1 = \sqrt{\frac{7 \cdot v^2 + 10 \cdot g \cdot h}{7 \cdot R^2}} \Rightarrow v = \frac{\omega_1}{2\pi} =$$

$$\Rightarrow \frac{1}{2\pi} \cdot \sqrt{\frac{7 \cdot \left(1 \frac{m}{s}\right)^2 + 10 \cdot 9.81 \frac{m}{s^2} \cdot 5 m}{7 \cdot (0.2 m)^2}} = 6.7 \frac{\text{okr}}{s} = 6.7 \text{ Hz.}$$

Vježba 012

Kugla polumjera $R = 20 \text{ cm}$ kotrlja se (bez sklizanja) po horizontalnoj ravni brzinom $v = 1 \text{ m/s}$. Zatim naiđe na nizbrdicu pa ponovno nastavlja po ravnom dijelu puta. S koliko se okretaja u minuti kotrlja kugla na donjoj ravni ako je visinska razlika dviju ravni jednaka 5 m ? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$, moment tromosti kugle s obzirom na os kroz središte kugle iznosi $I = 0.25 \cdot m \cdot R^2$)

Rezultat: 402 okr / min.

Zadatak 013 (Ante, elektrotehnička škola)

Tijelo mase 1 kg bačeno je vertikalno uvis brzinom 10 m/s . Kolika mu je promjena potencijalne energije nakon 1 sekunde gibanja? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 013

$$m = 1 \text{ kg}, \quad v_0 = 10 \text{ m/s}, \quad t = 1 \text{ s}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad \Delta E_{gp} = ?$$

1. inačica

Određimo visinu h na koju se tijelo popne nakon vremena t :

$$h = v_0 \cdot t - \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2.$$

Tada je:

$$\Delta E_{gp} = m \cdot g \cdot h = m \cdot g \cdot \left(v_0 \cdot t - \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 \right) = 1 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{m}{s^2} \cdot \left(10 \frac{m}{s} \cdot 1 s - \frac{1}{2} \cdot 9.81 \frac{m}{s^2} \cdot 1 s^2 \right) = 50 \text{ J.}$$

2. inačica

Budući da je tijelo bačeno brzinom v_0 , ima kinetičku energiju:

$$E_{k1} = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2.$$

Nakon vremena t brzina iznosi $v = v_0 - g \cdot t$ pa je kinetička energija jednaka:

$$E_{k2} = \frac{1}{2} \cdot m \cdot (v_0 - g \cdot t)^2.$$

Promjena kinetičke energije jednaka je povećanju gravitacijske potencijalne energije:

$$\begin{aligned} \Delta E_{gp} = E_{k1} - E_{k2} &= \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot (v_0 - g \cdot t)^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2 + m \cdot v_0 \cdot g \cdot t - \frac{1}{2} \cdot m \cdot g^2 \cdot t^2 = \\ &= m \cdot g \cdot t \cdot \left(v_0 - \frac{1}{2} \cdot g \cdot t \right) = 1 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{m}{s^2} \cdot 1 s \cdot \left(10 \frac{m}{s} - \frac{1}{2} \cdot 9.81 \frac{m}{s^2} \cdot 1 s \right) = 50 \text{ J.} \end{aligned}$$

Vježba 013

Tijelo mase 2 kg bačeno je vertikalno uvis brzinom 10 m/s . Kolika mu je promjena potencijalne energije nakon 1 sekunde gibanja? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: 100 J.

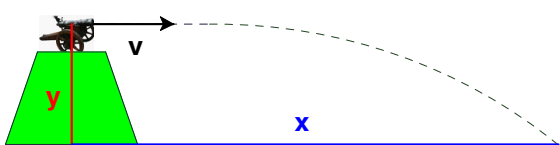

Zadatak 014 (Miroslav, gimnazija)

Na 150 m visoku brežuljku postavljen je top iz kojega izleti u horizontalnom smjeru kugla mase 2 kg i padne na zemlju na udaljenosti 3000 m. Kolika je bila kinetička energija kugle u času kad je izletjela iz topa? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 014

$$y = 150 \text{ m}, \quad m = 2 \text{ kg}, \quad x = 3000 \text{ m}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad E_k = ?$$

Budući da je riječ o horizontalnom hicu, vrijedi:

$$y = \frac{1}{2} \cdot \frac{g \cdot x^2}{v^2} \quad / \cdot \frac{v^2}{y} \Rightarrow v^2 = \frac{1}{2} \cdot \frac{g \cdot x^2}{y}$$

Kinetička energija kugle iznosi:

$$E_k = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{g \cdot x^2}{y} = \frac{1}{4} \cdot \frac{m \cdot g \cdot x^2}{y} = \frac{1}{4} \cdot \frac{2 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot (3000 \text{ m})^2}{150 \text{ m}} = 2.94 \cdot 10^5 \text{ J}$$

Vježba 014

Na 150 m visoku brežuljku postavljen je top iz kojega izleti u horizontalnom smjeru kugla mase 4 kg i padne na zemlju na udaljenosti 3000 m. Kolika je bila kinetička energija kugle u času kad je izletjela iz topa? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: $5.88 \cdot 10^5 \text{ J}$.

Zadatak 015 (Miroslav, gimnazija)

Tijelo je palo s visine 240 m i zarilo se u pijesak 0.2 m duboko. Odredi srednju silu otpora pijeska ako je tijelo mase 1 kg počelo padati brzinom 14 m/s. Otpor zraka zanemarimo. ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 015

$$s = 240 \text{ m}, \quad s_1 = 0.2 \text{ m}, \quad m = 1 \text{ kg}, \quad v_0 = 14 \text{ m/s}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad F = ?$$

Slovo s označava visinu sa koje je tijelo počelo padati, a s_1 je put što da je tijelo prešlo u pijesku.

1. inačica

Uporabit ćemo zakon gibanja. Pomoću izraza za trenutnu brzinu v dobije se akceleracija a :

$$\left. \begin{aligned} v^2 &= v_0^2 + 2 \cdot g \cdot s \\ v^2 &= 2 \cdot a \cdot s_1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow 2 \cdot a \cdot s_1 = v_0^2 + 2 \cdot g \cdot s \quad / \cdot \frac{1}{2 \cdot s_1} \Rightarrow a = \frac{v_0^2 + 2 \cdot g \cdot s}{2 \cdot s_1}$$

Srednja sila otpora iznosi:

$$F = m \cdot a = m \cdot \frac{v_0^2 + 2 \cdot g \cdot s}{2 \cdot s_1} = 1 \text{ kg} \cdot \frac{\left(14 \frac{\text{m}}{\text{s}}\right)^2 + 2 \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 240 \text{ m}}{2 \cdot 0.2 \text{ m}} = 12262 \text{ N}$$

2. inačica

Uporabit ćemo zakon održanja energije. Ukupna energija tijela jednaka je zbroju kinetičke i gravitacijske potencijalne energije:

$$E = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2 + m \cdot g \cdot s$$

Ukupna energija troši se na rad sile otpora pijeska:

$$E = W = F \cdot s_1 \Rightarrow F \cdot s_1 = \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2 + m \cdot g \cdot s \quad / \cdot \frac{1}{s_1} \Rightarrow F = \frac{\frac{1}{2} \cdot m \cdot v_0^2 + m \cdot g \cdot s}{s_1} = \frac{m \cdot \left(\frac{1}{2} \cdot v_0^2 + g \cdot s\right)}{s_1} = \frac{1 \text{ kg} \cdot \left(\frac{1}{2} \cdot \left(14 \frac{\text{m}}{\text{s}}\right)^2 + 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 240 \text{ m}\right)}{0.2 \text{ m}} = 12262 \text{ N}$$

Vježba 015

Tijelo je palo s visine 240 m i zarilo se u pijesak 0.2 m duboko. Odredi srednju silu otpora pijeska ako je tijelo mase 2 kg počelo padati brzinom 14 m/s. Otpor zraka zanemarimo. ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rezultat: 24 524 N.

Zadatak 016 (Slatkica, gimnazija)

Na kolica mase 1 kg koja leže na horizontalnoj podlozi i miruju, počinjemo djelovati stalnom silom 5 N u smjeru puta. Pod utjecajem sile kolica su prešla put 4 m bez trenja. Kolika je brzina kolica na kraju puta?

Rješenje 016

$$m = 1 \text{ kg}, \quad F = 5 \text{ N}, \quad s = 4 \text{ m}, \quad v = ?$$

1. inačica

Kinetička energija prenesena na kolica mase m , jednaka je radu koji je utrošila sila F da bi kolica prešla put s :

$$E_k = W \Rightarrow \frac{1}{2} \cdot m \cdot v^2 = F \cdot s \quad / \cdot \frac{2}{m} \Rightarrow v^2 = \frac{2 \cdot F \cdot s}{m} \quad / \sqrt{\quad} \Rightarrow v = \sqrt{\frac{2 \cdot F \cdot s}{m}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 5 \text{ N} \cdot 4 \text{ m}}{1 \text{ kg}}} = 6.32 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

2. inačica

Ako je početna brzina nula, za tijelo mase m na koje je za vrijeme t djelovala sila F vrijedi: $F \cdot t = m \cdot v$, gdje je v brzina na kraju vremenskog intervala za koji je sila djelovala. Umnožak $F \cdot t$ zovemo impulsom sile F , a umnožak $m \cdot v$ količinom gibanja mase m .

Budući da na kolica djeluje sila, gibanje je jednoliko ubrzano pa vrijedi:

$$\left. \begin{array}{l} F \cdot t = m \cdot v \\ s = \frac{1}{2} \cdot v \cdot t \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} F \cdot t = m \cdot v \\ t = \frac{2 \cdot s}{v} \end{array} \right\} \Rightarrow F \cdot \frac{2 \cdot s}{v} = m \cdot v \quad / \cdot v \Rightarrow 2 \cdot F \cdot s = m \cdot v^2 \Rightarrow v^2 = \frac{2 \cdot F \cdot s}{m} \quad / \sqrt{\quad} \Rightarrow v = \sqrt{\frac{2 \cdot F \cdot s}{m}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 5 \text{ N} \cdot 4 \text{ m}}{1 \text{ kg}}} = 6.32 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

Vježba 016

Na kolica mase 1 kg koja leže na horizontalnoj podlozi i miruju, počinjemo djelovati stalnom silom 5 N u smjeru puta. Pod utjecajem sile kolica su prešla put 16 m bez trenja. Kolika je brzina kolica na kraju puta?

Rezultat: $12.65 \frac{\text{m}}{\text{s}}$.

Zadatak 017 (Marina, medicinska škola)

Za vrijeme teškog tjelesnog rada ljudsko srce stegne se otprilike 150 puta u minuti. Pri svakom stezanju srce obavi rad jednak radu koji je potreban da se tijelo mase 0.5 kg digno 0.4 m visoko. Kolika je snaga srca? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

Rješenje 017

$$n = 150, \quad t = 1 \text{ min} = 60 \text{ s}, \quad m = 0.5 \text{ kg}, \quad h = 0.4 \text{ m}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad P = ?$$

Promjena gravitacijske potencijalne energije jednaka je radu potrebnom da se tijelo mase m podigne na visinu h :

$$\Delta E_{gp} = W = m \cdot g \cdot h.$$

Budući da se taj rad, u vremenu t , obavi n puta snaga ljudskog srca iznosi:

$$P = n \cdot \frac{W}{t} = n \cdot \frac{m \cdot g \cdot h}{t} = 150 \cdot \frac{0.5 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 0.4 \text{ m}}{60 \text{ s}} = 4.905 \text{ W}.$$

Vježba 017

Za vrijeme teškog tjelesnog rada ljudsko srce stegne se otprilike 150 puta u minuti. Pri svakom stezanju srce obavi rad jednak radu koji je potreban da se tijelo mase 1 kg digno 0.2 m visoko. Kolika je snaga srca? ($g = 9.81 \text{ m/s}^2$)

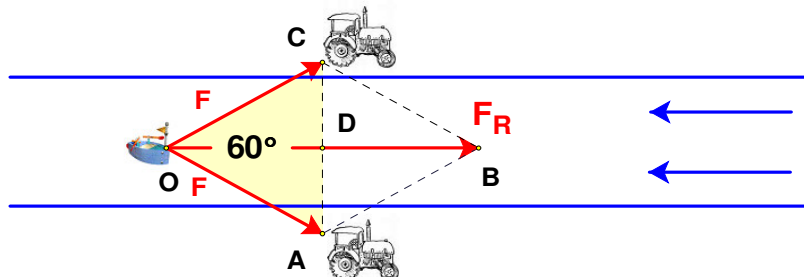
Rezultat: 4.905 W.

Zadatak 018 (Force, gimnazija)

Dva traktora, svaki na jednoj obali rijeke, vuku uz tok rijeke natovareni čamac stalnom brzinom. Koliki rad treba utrošiti pri svladavanju tog otpora na putu 500 m ako su sile koje napinju užad međusobno jednake, iznose 4000 N i čine kut 60° ?

Rješenje 018

$$s = 500 \text{ m}, \quad F_1 = F_2 = F = 4000 \text{ N}, \quad \alpha = 60^\circ, \quad W = ?$$

Budući da je trokut OAC jednakostraničan (ima kutove od 60°), rezultantna sila F_r iznosi:

$$F_r = |OB| = 2 \cdot |OD| = 2 \cdot \frac{F \cdot \sqrt{3}}{2} = F \cdot \sqrt{3}.$$

Čamac se giba stalnom brzinom jer je rezultantna sila F_r jednaka otporu vode. Tada rad ima vrijednost:

$$W = F_r \cdot s = F \cdot \sqrt{3} \cdot s = 4000 \text{ N} \cdot \sqrt{3} \cdot 500 \text{ m} = 3.464 \cdot 10^6 \text{ J}.$$

Vježba 018

Dva traktora, svaki na jednoj obali rijeke, vuku uz tok rijeke natovareni čamac stalnom brzinom. Koliki rad treba utrošiti pri svladavanju tog otpora na putu 500 m ako su sile koje napinju užad međusobno jednake, iznose 6000 N i čine kut 60° ?

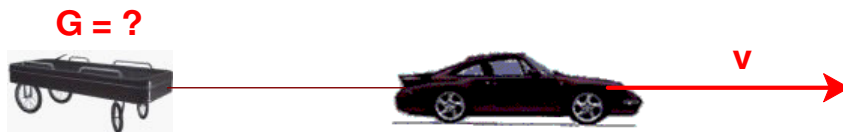
Rezultat: $5.196 \cdot 10^6 \text{ J}$.

Zadatak 019 (Force, gimnazija)

Koliku težinu može vući automobil snage motora 22.05 kW po horizontalnom putu pri brzini 54 km/h ako je koeficijent trenja 0.15?

Rješenje 019

$$P = 22.05 \text{ kW} = 22050 \text{ W}, \quad v = 54 \text{ km/h} = [54 : 3.6] = 15 \text{ m/s}, \quad \mu = 0.15, \quad G = ?$$

Budući da vučna sila automobila svladava silu trenja F_{tr} , slijedi:

$$P = \frac{F_{tr} \cdot s}{t} = F_{tr} \cdot \frac{s}{t} = F_{tr} \cdot v \Rightarrow [F_{tr} = \mu \cdot G] \Rightarrow P = \mu \cdot G \cdot v \Rightarrow G = \frac{P}{\mu \cdot v} = \frac{22050 \text{ W}}{0.15 \cdot 15 \frac{\text{m}}{\text{s}}} = 9800 \text{ N}.$$

Vježba 019

Koliku težinu može vući automobil snage motora 22.05 kW po horizontalnom putu pri brzini 54 km/h ako je koeficijent trenja 0.30?

Rezultat: 4900 N.

Zadatak 020 (Force, gimnazija)

Dizalo mase 500 kg ubrza se akceleracijom od 1 m/s^2 iz mirovanja do brzine 4 m/s, a zatim se nastavi dizati jednoliko po pravcu. Za cijelo vrijeme gibanja djeluje stalna sila trenja od 1000 N. Koliki je izvršeni rad za vrijeme ubrzavanja dizala?

Rješenje 020

$$m = 500 \text{ kg}, \quad a = 1 \text{ m/s}^2, \quad v = 4 \text{ m/s}, \quad F_{tr} = 1000 \text{ N}, \quad g = 9.81 \text{ m/s}^2, \quad W = ?$$

Budući da motor dizala mora svladati silu težu, silu trenja i dizalo ubrzavati stalnom akceleracijom, sila koju motor mora proizvesti iznosi:

$$F = m \cdot g + m \cdot a + F_{tr}.$$

Pri tome je obavljeni rad motora jednak:

$$\left. \begin{array}{l} F = m \cdot g + m \cdot a + F_{tr} \\ s = \frac{v^2}{2 \cdot a} \end{array} \right\} \Rightarrow W = F \cdot s = (m \cdot g + m \cdot a + F_{tr}) \cdot \frac{v^2}{2 \cdot a} =$$

$$= \left(500 \text{ kg} \cdot 9.81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} + 500 \text{ kg} \cdot 1 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} + 1000 \text{ N} \right) \cdot \frac{\left(4 \frac{\text{m}}{\text{s}} \right)^2}{2 \cdot 1 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}} = 51.24 \text{ kJ}.$$

Vježba 020

Dizalo mase 500 kg ubrza se akceleracijom od 1 m/s^2 iz mirovanja do brzine 8 m/s, a zatim se nastavi dizati jednoliko po pravcu. Za cijelo vrijeme gibanja djeluje stalna sila trenja od 1000 N. Koliki je izvršeni rad za vrijeme ubrzavanja dizala?

Rezultat: 204960 J.

